

Futbol Hakemlerinin Spor Kulübü Yöneticileri Hakkındaki Görüşleri

Bekir Barış CİHAN [Sorumlu Yazar]

Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, bekirbaris_cihan@hotmail.com

Ebru ARAÇ ILGAR

Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ebruarac@hotmail.com

Tolga HANAYOĞLU

Yozgat Bozok Üniversitesi, tolga.hanayoglu@yobu.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 27.03.2023

Makale Kabul Tarihi: 22.05.2023

Makale Yayın Tarihi: 30.06.2023

ÖZET

Futbolun en önemli paydaşlarından biri olan futbol hakemlerinin saha dışı etmen olarak spor kulübü yöneticileri hakkındaki görüşlerinin derinlemesine incelemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Futbol hakemlerinin spor kulübü yöneticileri hakkındaki görüşleri deneyimlerinden yola çıkılarak oluşturduğu etkileri ayrıntılı bir biçimde değerlendirmeyi ve bu konu üzerine önerileri keşfetmeyi sağladığı için nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden yaşanmışlıkları derinlemesine inceleyen fenomenoloji deseninin kullanıldığı bu çalışmada; araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Çalışma grubunu, Yozgat ilinde, futbol hakemliğinde faaliyet gösteren ve aktif olarak devam eden, 15 hakem ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde; katılımcıların en az 2 yıldır aktif olarak hakemlik yapması ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmada katılımcıların görüşmelerde verdikleri yanıtlar araştırmanın amacı ve hipotezleri dikkate alınarak kodlanmıştır. Temalar bu hipotezler doğrultusunda oluşturulmuştur. Yanıtların kodlanmasının ardından kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri belirlenmiş ve kodlanan verilerin, düzenlenen temalara yerleştirilmesi ile sürece devam edilmiştir. Çalışma bulgularında; “Metafor”, “Başarıya Etki”, “Eksik ve Problemler” ve “Toplumsal Rol” ana temaları altında alt temalar sıralanmıştır. Sonuç olarak; kulüp yöneticileri futbol hakemlerinin bakış açısından değerlendirildiğinde, sporun gelişmesi ve yaygınlaşması açısından kulüp yöneticilerinin kilit rolü oynadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Hakem, Kulüp Yöneticisi, Fenomenoloji.

Opinions of Football Referees About Sports Club Managers

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the opinions of football referees, one of the most important stakeholders of football, about sports club managers as external factors. Qualitative research design was preferred as it allows to evaluate the effects of football referees' opinions on sports club managers based on their experiences in detail and to explore suggestions on this subject. In this study, in which the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research methods, which examines experiences in depth, is used; Data were collected with the interview form prepared by the researchers. The study group was included in the study by using the criterion sampling method of 15 referees who were active and active in football refereeing in Yozgat province. In the determination of the working group; It was determined that the participants had been active as a referee for at least 2 years. In the research, the answers given by the participants in the interviews were coded considering the purpose and hypotheses of the research. Themes were created in line with these hypotheses. After the answers were coded, the codes were brought together and their common aspects were determined, and the process continued by placing the coded data into the organized themes. In the study findings; Sub-themes are listed under the main themes of “Metaphor”, “Impact on Success”, “Missing and Problematic Sides” and “Social Role”. In conclusion; When club managers are evaluated from the point of view of football referees, it can be said that club managers play a key role in the development and spread of sports.

Keywords: Football, Referee, Club Manager, Phenomenology.

GİRİŞ

Spor kişilerin hayatına pozitif katkıları olan, toplumun sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlayan bir sosyalleşme aracıdır. Sporun bireyde ve toplumda oluşturduğu katkılar günümüzde gözle görülür hale gelmiştir. Spor yapan bireylerin sosyal fonksiyonlarının geliştiği ve insan ilişkilerini iyileştirdiği söylenebilir (Yetim, 2000). Başka bir ifade ile spor, insanlık tarihi kadar eski ve onun kadar anlamlıdır (Çumralıgil ve Görücü, 2007). Spor, insan yaşamının olmazsa olmazıdır. İnsanlık tarihi ile birlikte varlığını hissettirmiş, birçok alanda hızlı bir değişime girmiş ve kendisiyle birlikte birçok alana da değişim yaşatmıştır (Yıldırım, Araç Ilgar ve Uslu, 2018).

Bir ülkenin sporda doğru işleri yapabilmesi için ekonomik gelişmişliği ile birlikte; eğitim ve teknolojik yönden de yeterli düzeyde olması gerektiği düşünülebilir. Spordaki başarıyla ülkenin refah seviyesi arasına pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Öcal Karaç (2019) yapmış olduğu çalışmada bireylerin sosyal gruplarda yer almalarının kendilerini iyi hissetmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnan ve arkadaşları (2019) spor faaliyetlerine katılan bireylerin sosyal kaygısını ve beraberinde getirdiği olumsuz etkilerde bir azalma olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Sırgancı ve arkadaşları (2019) bireylerin spor faaliyetleri esnasında psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyinin yüksek olmasının spora bağlılık düzeyini artıracığı yönünde görüş belirtmiştir. Ülkelerin tanıtımında büyük bir öneme sahip olan spor ve spor organizasyonlarının yaygınlaştırılması ve hedeflenen başarıların kazanılması, planlama, örgütlenme, yürütme, koordinasyon, denetleme gibi yönetim fonksiyonlarının etkin olarak kullanılmasına bağlıdır (Sunay, 2009).

Yönetim bir grup insanda koordinasyon ve iş bölümü yaparak bir amacın gerçekleşmesi için yapılan tüm faaliyetler olarak ifade edilmektedir. Spor yönetimi ise spor özelinde yapılan tüm faaliyetlerin belirli kurallar çerçevesinde yapılmasıdır. Spor yöneticisi spor alanında yapılan tüm faaliyetleri organize eden, planlayan ve bu konudaki sorumlu ve yetkili kişidir (Yetim ve Şenel, 2001). Spor yöneticileri, başarılı spor organizasyonları, sağlık kuruluşları ve iş dünyası ile ilgili her türlü spor endüstrisini birbirine bağlayan ve tüm bu faaliyetleri organize eden kişilerdir (Kathleen, 1994). Bu faaliyetler arasında futbol en popüler spor branşı olarak karşımıza çıktığı söylenebilir. Futbola olan bu ilgi gerek saha içinde gerek saha dışında kendini ekonomik anlamda da göstermektedir. Futbol hakemleri, futbolcular, antrenörler ve spor yöneticileri bu branşın paydaşları olarak birbirleriyle doğrudan ya da dolaylı olarak irtibat halindedirler (Demirtaş ve Yıldız, 2021).

Günümüzde futbol endüstri haline gelmiş ve birçok etmenin bir arada olduğu bir yapıya bürünmüştür. Futbol endüstrisi giderek büyümekte ve bu süreçte futbolun içinde olan paydaşların birbiri hakkındaki düşünceleri, görüşleri önem kazandığı düşünülmektedir. Hakemlik; bilgi, tecrübe, eğitim, yeterlilik, kişilik kondisyon ve konsantrasyon, düzgün yaşantı, dürüst kişiliği ile insan psikolojisinden ve toplum sosyolojisinden anlayan, kişidir (Orta, 2002). Futbol hakemleri gerek saha içinde gerek saha dışında birçok etmen ile karşılaştığı söylenebilir. Futbol hakemleri karşılaştıkları durumlar ile saha içinde mücadele ederken bir yandan da saha dışı etmenler ile mücadele etmektedirler. Saha dışı etmenlerden biri kabul edilen spor yöneticileri hakkındaki görüşleri literatürde araştırılmayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbolun en önemli paydaşlarından biri olan futbol hakemlerinin saha dışı etmen olarak spor kulübü yöneticileri hakkındaki görüşlerinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Spor kulübü yöneticilerinin futbol hakemleri nezdinden nasıl algılandığı derinlemesine araştırmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

MATERYAL & METOT

Araştırmanın Modeli

Futbol hakemlerinin spor kulübü yöneticileri hakkındaki görüşlerinin incelendiği bu araştırma, nitel araştırma yöntemine göre desenlendirilmiştir. Verilerin elde edildiği futbol hakemlerinin spor kulübü yöneticileri hakkındaki görüşleri deneyimlerinden yola çıkılarak oluşturduğu etkileri ayrıntılı bir biçimde değerlendirmeyi (Creswell, 2003) ve bu konu üzerine önerileri keşfetmeyi sağladığı için nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji desenin kullanıldığı bu çalışmada; kişilerin seçili olguya yönelik görüşlerinin, hislerinin, algılarının ve yorumlarının ortaya çıkmasına yardımcı olmak ve deneyimlerini tanımlamak amaçlanmıştır. Yaşanmışlıkları derinlemesine inceleyen fenomenoloji deseni (Balcı, 2018) mevcut çalışmanın amacına uygunluğundan dolayı araştırmacılar tarafından tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Yozgat ilinde, futbol hakemliğinde faaliyet gösteren ve aktif olarak devam eden, 15 hakem oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, örneklemin araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2016). Çalışma grubunun belirlenmesinde; katılımcıların en az 2 yıldır aktif olarak hakemlik yapması ölçüt olarak belirlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcı	Yaş	Hakemlik Yılı	Cinsiyet	Meslek	Öğrenim Durumu	Futbol Oynadınız mı?
H1	34	11	Erkek	Akademisyen	Yüksek Lisans	Hayır
H2	38	18	Erkek	Kuyumcu	Ön Lisans	Evet
H3	22	5	Erkek	Emlakçı	Ön Lisans	Evet
H4	23	2	Erkek	Öğrenci	Lisans	Hayır
H5	37	12	Erkek	Sigortacı	Lisans	Evet
H6	36	13	Erkek	Mühendis	Yüksek Lisans	Hayır
H7	33	8	Erkek	İşçi	Lise	Evet
H8	25	8	Erkek	Antrenör	Lisans	Evet
H9	24	7	Erkek	İnfaz Koruma Memuru	Lise	Hayır
H10	25	5	Erkek	Antrenör	Lisans	Evet
H11	25	8	Erkek	İşsiz	Lisans	Hayır
H12	21	2	Kadın	Öğrenci	Lisans	Hayır
H13	20	2	Kadın	Öğrenci	Lisans	Hayır
H14	24	4	Kadın	İşsiz	Ön Lisans	Hayır
H15	24	4	Kadın	İşsiz	Lisans	Hayır

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aracı, yarı yapılandırılmış görüşmedir. Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşmeci, genel olarak önceden hazırladığı soruların dışına pek çıkmadan sorularını yöneltir. Ama öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda yine hazırlamış olduğu sorular doğrultusunda görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmada daha derinlemesine bilgi sahibi olmak amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir (Glesne, 2012). Görüşme formu hazırlanırken Büyüköztürk ve arkadaşları (2016) tarafından belirtilen; “problemin tanımlanması”, “maddelerin yazılması”, “uzman görüşünün alınması”, “ön uygulamanın yapılması ve forma nihai şeklinin verilmesi” aşamaları izlenmiştir. Çalışmamızda kullanılan görüşme formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla; ilgili alan yazı doğrultusunda bir soru havuzu oluşturulmuştur. Soruların oluşturulması ve kullanılacak soruların belirlenmesi süreçlerinde uzman görüşleri alınmıştır. Görüşme formunda bulunması gereken soruların belirlenmesinin ardından, bir Türk dili uzmanının görüşleri alınarak sorular üzerinde gerekli son düzeltmeler yapılarak görüşme formunu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Belirlenen futbol hakemleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formuna dayalı görüşmeler gerçekleştirilmiş, görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır.

Spor kulübü yöneticisi denildiğinde zihninizde oluşan çağrışımları anlatır mısınız?

Spor kulübü yöneticilerinin kulüp başarısındaki rolü ve katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türk sporundaki yöneticilerin eksik ve problemleri nelerdir?

Spor kulübü yöneticilerinin toplumsal rolü ve topluma katkısı ne olmalıdır?

Verileri Analizi

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış form ile elde edilen görüşler tümevarım analizi yoluyla çözümlenmiştir. Tümevarım analizi çalışılan durum kapsamında örüntülerden ortaya çıkan boyutları ayrıntılı biçimde analiz etme olanağı sağlar (Patton, 2002). Tümevarım analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Araştırmada tümevarım analizi kapsamında verilerin kodlara göre düzenlenmesi tanımlanması ile bulguların yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecinde; (i) verilerin kodlanması, (ii) temaların oluşturulması, (iii) temaların düzenlenmesi (iv) bulguların yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Corbin ve Strauss, 2007). Araştırmada katılımcıların görüşmelerde verdikleri yanıtlar araştırmanın amacı ve hipotezleri dikkate alınarak kodlanmıştır. Temalar bu hipotezler doğrultusunda oluşturulmuştur. Kodlama işleminden sonra elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri belirlenmiş ve kodlanan verilerin, düzenlenen temalara yerleştirilmesi ile sürece devam edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların araştırmalara sorularına verdikleri yanıtlar ve bu yanıtlar doğrultusunda oluşturulan tema ve alt temalara yer verilmiştir. Araştırma sorularına yönelik yanıtların analizi sonucunda Tablo 2' de sunulmuş tema ve alt temalara ulaşılmıştır.

Tablo 2: Tema ve Alt Temalar

Tema	Metafor	Başarıya Etki	Eksik ve Problemleri Yanlar	Toplumsal Rol
Alt Tema	Mentör	Finans	Bütçe Planlama	Sosyalleşme
	Devamlılık	Etkin Rol	İletişim Eksikliği	Liderlik
	Ekonomi	Yönetim Fonksiyonları	Egoizm	Birleştirme
	Rol Model	Paydaş	İtibar Düşüklüğü	Spora Yönlendirme
	Koordinasyon	Özveri	Alana Özgü Bilgi Eksikliği	Toplumsal Kalkınma

			Liyakatsizlik Eğitim	Toplumsal Hizmet

Katılımcılara yöneltilen “Spor kulübü yöneticisi denildiğinde zihninizde oluşan çağrışımları anlatır mısınız?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Metafor” teması ve bu temaya ait “Mentör”, “Devamlılık”, “Ekonomi”, “Rol Model” ve “Koordinasyon” alt temaları elde edilmiştir.

1- Spor kulübü yöneticisi denildiğinde zihninizde oluşan çağrışımları anlatır mısınız?

H1: “Spor kulüplerinin oluşturulması ve devam edebilmesi için yönetimde yer alan kişiler olarak düşünüyorum. Spor kulübünün arka planda yapılan işlerle birlikte devamlılığı için gerekli olan kişi olarak söyleyebilirim. Sporun yönetiminde yer alan amatör-profesyonel yöneticiler olarak sistemin sac ayaklarından biri olduğunu düşünüyorum.” **H2:** “Sporculara yaptıkları spor dallarının tüm kural ve kaidelerini öğreten, saygıyı, sevgiyi ve sporun tekniklerini öğreten kişi olarak aklıma geliyor.” **H3:** “Spor kulübü yöneticisi öncelikle kulübün planlama, yürütme, eşgüdüm, kontrol ve düzenini sağlayan kişidir.” **H4:** “Spor kulübü yöneticisi takımdaki dengeleri sağlayandır. Spor takımı için birleştiricidir. Başarı için gerekli olan uygulamaları yapandır.” **H5:** “Spor yöneticisi maddi ve manevi olarak fedakârlık yapan, gelecek güzel nesiller yetiştirmek için çabalayan insan aklıma geliyor.” **H6:** “Spor yöneticisi deyince, spora yön veren gelişmesi için emek harcayan, oluşabilecek maddi veya manevi eksiklerde desteği esirgemeyen ve genellikle dışarıdan gelebilecek olaylara karşı dik duran kulübüne sahip çıkan kişi geliyor.” **H7:** “Spor kulüplerinden sorumlu olan, spor kulüpleri organizasyonunda en üstte yer alan kişiler olarak tanımlayabilirim.” **H8:** “Spor kulübünün ayakta tutulması ve kulübün devamlılığı için yapılması gerekenleri yapan profesyonel kişilerdir.” **H9:** “Spor kulübü yöneticisi deyince aklıma bilgisizlik eğitimsizlik geliyor.” **H10:** “Kulüp yöneticisi dediğimiz zaman aklıma ilk olarak kulübü finansal olarak ayakta tutabilecek kişiler geliyor. Kulübün başarısı ve ayakta kalabilmesi için gerekli maddi ve manevi desteği yapan kişilerdir. Aynı zamanda kulüple ilgili alınacak kararlarda etkin rol oynayan kimselerdir.” **H11:** “Takımların yönetimini sağlayan kişiler.” **H12:** “Spor yöneticisi, alanında uzman olan, insan ilişkileri konusunda pozitif başarı sahibi, kriz ortamında en iyi ve en etkili çözümleri en kısa sürede üretebilen, vizyon sahibi, liderlik özelliklerine sahip, yönetim fonksiyonlarını iyi bilen ve uygulamada başarılı olan, enerjisi yüksek, çevresine pozitif duyar sağlayan, azimli çalışkan, ileriye yönelik düşünce sistemi olan, azla yetinmeyen sürekli kendini geliştiren, kendisine ve başında olduğu spor kulübüne olumlu katkılar sağlayan ve başarılarında edindiği bilgileri aktif kullanan, etrafında olan olumlu-olumsuz durumları ve insanları iyi yöneten, motivasyonu pozitif yönde etkileyen, etrafında olan olaylara tarafsız yaklaşan ve iyi gözlem yapan, gözlemlerinde tutarlı, etrafında bulunan insanların fikirlerine açık bir rol model.” **H13:** “Bir spor kulübününün misyonu vizyonu için çalışmak ve belirlenen vizyona ulaşmak için sporcuyu seçmek ve yetiştirmek, yönlendirmesini sağlamak. Kulübün bütçesini gelir ve giderleri inceleyip düzenlemek gerekli antrenör, masör gibi kişileri ayarlayarak koordine etmek.” **H14:** “Spor kulüplerinde genellikle görünmeyen lakin arka planda işler yapan kişiler olarak düşünüyorum. Görünmeyen lakin iyi işler yapan kişiler olarak değerlendiriyorum.” **H15:** “Sporun özelliklerini dikkate alarak, sporla ilgili kurum ve kuruluşların etkili ve verimli bir biçimde yönetilebilmesi için gerekli bilgileri sağlar. Bu bilgileri de farklı yöntemler geliştirerek uygulamaya koyan kişi spor yöneticisidir.”

Katılımcılara yöneltilen “Spor kulübü yöneticilerinin kulüp başarısındaki rolü ve katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Başarıya Etki” teması ve bu temaya ait “Finans”, “Etkin Rol”, “Yönetim Fonksiyonları”, “Paydaş” ve “Özveri” alt temaları elde edilmiştir.

2- Spor kulübü yöneticilerinin kulüp başarısındaki rolü ve katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

H1: “Spor yöneticileri sahadaki başarının arkasındaki gerçek kahramanlardan biri olduğunu söyleyebilirim. Kulübün başarılı olması için gerekli olan maddi- manevi her türlü ihtiyaçlar için seferber olan kişilerdir.” **H2:** “Spor kulübü yöneticilerinin kulüp başarısındaki rolü sporcudan daha çoktur. Sporcuların gelişimi açısından çok önemlidir.” **H3:** “Tecrübeli bir spor yöneticisi kulüp başarısında çok önemli bir yere sahiptir. Strateji ve yönetimiyle kulüp başarısında etkin rol oynar.” **H4:** “Yöneticiler kulüp için birleştirici rolündedir. Başarının gelmesi için önemli insan kaynaklarından birisidir.” **H5:** “Spor kulübü yöneticisinin kulüp başarısındaki payı %100’dür. Çünkü kulübü planlayan programlayan yöneticidir, eğer kulüp başarılı olacaksa iyi bir planlama ile spor yöneticisi ile olacaktır.” **H6:** “Spor yöneticisi kulübün başarısındaki rolü başkan, takım ve taraftar arasındaki bağı kurup sinerji sağlamasına yardımcı olarak oluşan başarıya başarıda pay sahip olmasıdır.” **H7:** “Spor yöneticileri kulüp başarısında en büyük katkıyı verenlerdir. Çünkü her şey kendisinin onayından geçiyor ve bu da doğrudan başarıyı etkiliyor.” **H8:** “Spor yöneticisinin aktif ve başarılı olması takımı olumlu yönde etkileyecektir. Spor yöneticisi takımın başarısı için diğer paydaşlardan daha çok etkilidir.” **H9:** “Yöneticilerin başarısındaki tek rolü maddi açıdan rolü vardır parası varsa başarı vardır parası yoksa başarı yoktur onun haricinde yöneticinin oyuncu üzerinde herhangi bir katkısı ya da başarısı yoktur diye düşünüyorum.” **H10:** “Kesinlikle etkin rol oynadıklarını düşünüyorum. Çünkü günümüz sporunda genel olarak başarıya giden yol maddiyattan geçiyor. Dolayısıyla kulüp yöneticilerinin çok yüksek ve etkin rol oynadıklarını düşünüyorum.” **H11:** “Amatör kulüplerde gerek malzemeci gerek abi gerek hoca gibi yaklaşımlar.” **H12:** “Spor kulübü yöneticisi, genel olarak verilen görevi yerine getiren, var olanı uygulayan, ulaşılamayan, etrafında olan insanları görevlendiren ve kendi üzerine düşen görevleri yerine getiren, kısa ve orta vadeli düşünen ve çözüm üreten bir rol modelidir. Bu özelliklerden yola çıkılarak herkes yönetici olabilir fakat herkes lider olamaz kanısına varabilmekteyiz. Spor kulübüne katkılarını ele alırsak görevleri zamanında yerine getirebilen ve işi doğru yapan, düzenleyen, denetleyen bürokratik düşünce yapısına sahip, emir ve talimat üslubuna sahip sonuç odaklı bir rol modelidir.” **H13:** “Bir kulübün yöneticisi ne kadar düzenli ve hedefe uygun şekilde çabalar ve kişilere uygun bir şekilde koordine eder ve planlı çalışırsa bu takımın uyumlu ve planlı olmasını sağlar. Bir yönetici yeri geldiği zaman bir oyuncu, antrenör gibi düşünerek karar vermeli yeri geldiği zaman ise yönetici olarak otoritesini ortaya koyarak hareket etmelidir. Kulübün ihtiyacına ve isteklerine öncelik tanımalı ve temin etmelidir ki kulübün başarısı olumlu etkilensin. Yöneticinin oyuncularla iletişimi başarı ve başarısızlıklarındaki tavri ve konuşmasıyla ile de etkilemektedir.” **H14:** “Kulüp yöneticileri kulübün gerçek kahramanlarıdır. Sporun organizasyonunda yer alan, takımı organize eden, mali ve idari açıdan yönetimde yer alan kişilerdir. Kulübün başarısında ana etken bu organizasyonu yapmaktır.” **H15:** “Bütçe, antrenör ve personel ve personel seçimi, tesislerin işletilmesi ve yenilerinin yapımı, malzeme alımı, sportif programlarla ilgilenen uzun ve kısa vadeli planlar yapan ve bu planları gerçekleştirmek için kararlar alan kişi yöneticidir. Bunların hepsini bir arada yapabilmek, düzenlemek çok zor olduğu için rolü de bir hayli zordur.”

Katılımcılara yöneltilen “Türk Sporundaki Yöneticilerin Eksik ve Problemleri Nelerdir?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Eksik ve Problemleri Yanlar” teması ve bu temaya ait “Bütçe Planlama”, “İletişim Eksikliği”, “Egoizm”, “İtibar Düşüklüğü”, “Alana Özgü Bilgi Eksikliği”, “Liyakatsizlik” ve “Eğitim” alt temaları elde edilmiştir.

3- Türk Sporundaki Yöneticilerin Eksik ve Problemleri Yanları Nelerdir?

H1: “Türk sporundaki yöneticilerin şu anda gerekli eğitimi almayan amatör yöneticilerden oluştuğunu söyleyebilirim. Diplomalı ve profesyonel yöneticilerin sporda yer alması sporda başarıyı da beraberinde getirecektir.” **H2:** “Spor yöneticileri kendi kulübünün başarısından çok diğer kulüplerin başarısızlığı için uğraşan kişiler gibi geliyor bana. Başka kulüplerin başarısızlığı kendi başarısından daha önemli hale geliyor.” **H3:** “Spor yöneticilerinin eksik yönleri egoist olmaları ve bencillik yapmalarıdır. Empati eksikliği en büyük sorunlarıdır. Gruplaşma içinde olmaları eksik yönleridir.” **H4:** “Yöneticiler başarısızlıkta kendi takımını eleştirmek yerine diğer paydaşları (hakem, rakip takım vb.) eleştirmeyi tercih ediyorlar. Öncelikle sporda başarının olduğu kadar başarısızlığında olduğunu bilmeleri gerek.” **H5:** “Spor kulübü yöneticileri maalesef sadece kendi reklamları için bu göreve geliyorlar. Slaven Bilic’in dediği gibi “Türkiye’de temel problem şu; bilgili olanların yetkisi yok, yetkisi olanların da bilgisi yok” düşünüyorum.” **H6:** “Türk sporunda yöneticiler genellikle iş adamı olup yöneticisi olduğu spor kulübünün yaptığı branştan uzak olduğu için kuralları bilmediği veya az bilmesi ve genellikle saldırgan olmaları ise en büyük problemleridir.” **H7:** “Eksik yönleri araştırmacı olmamaları ve yanlarındaki kişilere fazla güvenmeleridir. Problemleri yanları ise başarısızlık durumunda suçlu aramaları; hakem, teknik sorumlu ve futbolcular gibi.” **H8:** “Türk kulüplerindeki yöneticilerin temel problemleri sorunları temele inmeden yüzeysel olarak çözmek istemeleridir. Mali açıdan temize çıkamamaları, kulübü gereksiz borçlandırmalarıdır.” **H9:** “Yöneticilerin birçok eksik yönleri var bunların başında futbol oyun kuralları namına herhangi bir bilgi sahibi değiller. Bunların başında her şeyden önemlisi eğitim ve saygıdır maalesef yöneticilerde ya da hocalarda bu konular çok eksik Türk futbolunun kanayan yarasıdır eğitimsizlik.” **H10:** “Türk sporundaki yöneticilerin bana göre en büyük eksiği ve problemi her şeyi maddiyatla halledebileceklerini düşünmeleridir. Aynı zamanda sürekli bir kavga ortamında olmalarıdır. Yani şöyle ki Türk sporunda genel olarak bütün yöneticiler birbirleriyle bir kavga halindedir. Bu da onlar açısından büyük bir eksiklik ve Türk Sporunu açısından ciddi bir problem haline gelmektedir.” **H11:** “Bazı kişilerin sporla ilgili bilgisi olmaması sadece aktivite amaçlı gelmeleri mağlubiyetlerini hakemlere yıkmaları.” **H12:** “Adam kayırma, işine geldiği gibi davranma, motivasyonu olumsuz yönde etkileme, sporcuyu aşağılama, yapılan hatalarda anlayışsız tutum sergileme, başarıyı doğru yapılan işi teşvik ve ödül yöntemlerini kullanmama, alanında uzman bilgisinden yoksun veya eksik olma, yapılan hatalar konusunda kabullenmeme, olumsuz tutum ve davranışlar sonucu ülkemize katkılar sağlayacak sporcuların spordan soğuma ve bırakma eğilimlerine giderek, yöneticilerin kendi çıkarları ve istekleri doğrultusunda sporcuya gereken değer verilmemesinden kaynaklı bir çok sporcunun sporu bırakabilmekte, severek ve hevesle yaptığı spora hayal kırıklığı ile küsebilme ve çok iyi yerlere gelebilecekken adını bütün dünyaya duyurabilecek potansiyele sahip sporcuların, yanlış ellerde heba olduğunu düşünmekteyim ve ileride bir spor kulübünün başında görev alırsam kesinlikle bu tutum ve davranışlardan kaçınmaya özen göstereceğim.” **H13:** “Türk sporunda en büyük problem bana göre kendi tanıdığı ya da ona karşı ego tatmini yapan kişilere karşı ayrıcalıklı olmalarıdır. Bir yönetici tarafsız ve herkese karşı aynı tavırda olduğunu söylemeli ve uygulama kısmında göstermelidir. Kulüp yöneticilerinin bilgileri her

sene güncellenmelidir. Eskiye takılı kalmış ise bu takımın eksik yönü olur.” **H14:** “Eğitim seviyeleri düşük olduğu için bunu amatörde hissedebiliyoruz. İkili ilişkileri zayıf ve iletişimlerinin eksik olduğunu düşünüyorum. Türk sporunda başarı için eğitilmiş yöneticilerin görev alması gerekir.” **H15:** “Çoğunun İşinin ehli insanlar değil de devlet tarafından belirlenen bu bölümle alakasız insanların olması. Gerçek spor yöneticilerinin ise daha alt kurumlarda sınavla atanması. Bu yüzden de Spor bakanlığı, Spor Genel müdürlüğü veya Spor İl müdürlükleri gibi üst kurumların başkan ve müdürlerinin spor yöneticiliği hakkında yetersiz bilgiye sahip olmaları sporu düzgün yönetememeleri diyebilirim.”

Katılımcılara yöneltilen “Spor Kulübü Yöneticilerinin Toplumsal Rolü ve Topluma Katkısı Ne Olmalıdır?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Toplumsal Rol” teması ve bu temaya ait “Sosyalleşme”, “Liderlik”, “Birleştirme”, “Spora Yönlendirme”, “Toplumsal Kalkınma” ve “Toplumsal Hizmet” alt temaları elde edilmiştir.

4- Spor Kulübü Yöneticilerinin Toplumsal Rolü ve Topluma Katkısı Ne Olmalıdır?

H1: “Spor kulübü yöneticilerinin spor kulüpleri vasıtasıyla gençlerin spora teşvik edilmesi konusunda son derece önemli bir yere sahiptir. Spor yöneticileri son derece önemli bir misyona sahiptir. Bu görev için son derece donanımlı ve eğitilmiş spor yöneticilerine ihtiyaç vardır. Toplumsal kalkınma ve başarı için spor yöneticilerinin sporun içinde olmaları son derece önemlidir.”

H2: “Spor yöneticilerinin gerçek bir lider önder olması gerekir. Sporculara karşı sorumluluk içinde hareket etmeli.” **H3:** “Spor kulübü yöneticileri topluma her zaman yol gösterici olmalıdır. Sporu ve spor ahlakını topluma öğretmeli ve sevdirmelidir. Spor içindeki çatışmayı engellemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.” **H4:** “Yöneticiler toplumu birleştirici rol oynamalıdır. Çatışmalara engel olmalıdır. Topluma spor kültürünü yayması gerekir.” **H5:** “Spor kulübü yöneticilerinin toplumsal rolü gençlere yönelik faaliyette bulunmak, onları sağlıklı kılmak ve kötü alışkanlıklardan korumak adına çok önemlidir.” **H6:** “Yöneticilerin toplumsal rolü ve katkısı örnek olmalı ve saldırgan bir yapıdan uzak durması ve sporu güzelliğini anlatarak herkesi genellikle gençleri o branşa doğru yönetmesi gereklidir.” **H7:** “Spor kulübü yöneticileri rol model örnek alınacak kişi olmalıdır. Başarıları ve yönetici kişilikleri topluma örnek olmalıdır. Özellikle küçük illerde bulunmayan branşlara yönelip yetenekli çocukları keşfedip onları hem topluma kazandırma hem de çocukların kendisini geliştirmelerine olanak sağlamalıdır.” **H8:** “Spor kulübü yöneticileri toplumda idol olmalıdır ve örnek olacak kişilikte olması gerekir.” **H9:** “Yöneticilerin topluma ya da spora katkısı şu yönlerde olumlu olursa daha iyi olur toplumda bazı kesimlerde hiçe sayılmış kişileri tutup çekerek topluma ve spora kazandırma olmalıdır her bireyi spora ve topluma olumlu yönde kazandırmalıdır yaptıkları işlerle eğitimiyle başarısıyla iletişimiyle aslında bu yukarıda ki soruların cevabı tek bir şekilde bu soruda saklı yöneticilerin iyi bir iletişimi psikolojisi liderlik vasfı başarısı vs. Bu tarz özelliklere sahip oldukları zaman topluma faydası o zaman daha çok anlaşılır.” **H10:** “Öncelikle spor kulübü yöneticileri topluma örnek kişiler olmalıdır. Çünkü toplumda her zaman göz önünde bulunan kişilerdir. Söyledikleri veya yapmış oldukları şeylerin her açıdan topluma örnek birer durum olması gerekmektedir. Genel olarak örnek aldığımız kişiler büyüklerimiz, ünlüler ve yöneticilerdir. Dolayısıyla toplumun örnek aldığı bireyler olarak yöneticiler her zaman topluma örnek davranışlar sergilemelidirler.” **H11:** “Toplumda örnek bir kişilik olmaları gerekir. Benim görüşüm şu şekilde toplumda lider bir kişilik olmaları lazım.” **H12:** “Toplumsal rolü: bir spor kulübü yöneticisi olarak etrafına olumlu yönde rol model olmalıdır. Özellikle küçük yaş gruplarında çalışma yapan yöneticilerin tutum ve davranışlarına ekstra dikkat etmeleri gerekmektedir. Spora karşı olan birçok aile grupları yer

almaktadır. Topluma sporu sevdirmek spor yöneticisinin görevi olduğu kadar sporcuların da üzerine düşen bir görevdir. Sporun her yönden insana iyi geldiği bir gerçektir. Bilinçsizlik ise insanoğlunun en büyük eksiği ve düşmanıdır. Bilinçli bir toplum sporun manevi açıdan zengin ve pozitif bir meslek olabildiğini bilmekte ve aynı zamanda rekreasyon anlamında pozitif bir aktivite olarak tercih görmektedir. Spor yöneticisinin kişiliği sporun reklamıdır. Sosyal medya bu reklamın aracıdır. Toplumumuzda birçok insan tipi bulunmaktadır ve meslek ayırmaksızın karakter olarak bozuk kişiliği olan spor yöneticilerinin yapmış olduğu olumsuz eylemler de maalesef yer alabilmekte ve spora yaklaşım tarzında üç ayrı kesit oluşturabilmektedir. Olumlu, olumsuz ve nötr bir yaklaşım bu üç ayrı kesitin kısaca kavramıdır. Bir spor yöneticisi işini çok iyi yaparken başka bir spor yöneticisi işini kötüye kullanma olaylarına karışabilmektedir. Dolandırıcılık, şiddet, psikolojik şiddet, taciz olayları toplumda oluşan spora bakış açısında olumsuz etkilere yer oluşturmaktadır. Spor yöneticisinin topluma katkıları, spor yöneticisinin karakteri ile şekillenmektedir.”**H13:** “Bir spor kulübü yöneticisi sosyal olmalı ve topluma sporcu yetiştirmesinde önemli etkenlerdendir. Çünkü bir sporcu bulunduğu ortamı sevmez ya da o ortamdan rahatsız olursa spordan soğuyabilir ve sporu bırakabilir. Bir yönetici tavrı ve iletişimi ile insanlara ve topluma bulunduğu mercii temsil ettiği için daha dikkatli olmalıdır. Her yaptığı ve söylediği şeylerde daha düşünceli hareket etmelidir.”

H14: “Spor kulübü yöneticileri toplumun spor ile buluşmasını, gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak durmasını sağlamada önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Başarıdan çok toplumsal bir düzene hizmet ettiğinin farkında olan yöneticilere ihtiyacımız var.”**H15:** “Spor yöneticileri toplumla sürekli iletişim halinde olmalıdır. Özellikle genç kesimin zararlı alışkanlıklara değil de spora yönelmeleri için teşvik ve sosyal çalışmalara öncülük etmelidir. Bunun haricinde sadece genç değil tüm yaş grupları için sporu topluma alışkanlık edindirmek için çalışmalıdır. Gerektiğinde örnek olarak aktif spor faaliyetlerinin başında hakla birlikte hareket etmelidir.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Katılımcılara yöneltilen “Spor kulübü yöneticisi denildiğinde zihninizde oluşan çağrışımları anlatır mısınız?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Metafor” teması ve bu temaya ait “Mentör”, “Devamlılık”, “Ekonomi”, “Rol Model” ve “Koordinasyon” alt temaları elde edilmiştir. Katılımcılar spor kulübü yöneticilerinin kulübün planlama yürütme eşgüdümleme ve kontrol fonksiyonlarını yerine getiren kişi olarak gördüklerini, yöneticileri, kulübün faaliyetlerinin devam edebilmesinin anahtarı olarak düşündüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda bir kulüp yöneticisinin alanına hakim, insan ilişkileri güçlü, kriz anında etkili çözümler üretebilen ve takımı tüm öğeleri ile bir arada tutmayı başarabilen kişilerden oluşması gerektiğini vurgulamışlardır. Spor yöneticileri, çağdaş yöneticilerde bulunması gereken özelliklerin tümüne sahip olan ve bu özelliklere ilave olarak sporu, sporcuyu ve toplumu tanıyan, spor yönetiminin amaçları doğrultusunda severek, isteyerek ve fedakarca hizmet veren kişilerdir (Ko, 2011) ve bu kişilerde liderlik becerisine sahip olmak, kararlılık, kriz yönetimi, empatik davranış, objektiflik, motive edicilik, kendine güven gibi kişisel özelliklerin bulunması gerekmektedir (Tekne, 2019).

Katılımcılara yöneltilen “Spor kulübü yöneticilerinin kulüp başarısındaki rolü ve katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Başarıya Etki” teması ve bu temaya ait “Finans”, “Etkin Rol”, “Yönetim Fonksiyonları”, “Paydaş” ve “Özveri” alt temaları elde edilmiştir. Katılımcılar spor kulübünün başarısında yöneticilerin payının büyük olduğunu, kulübün iç dinamikleri ve dış dinamikleri ile koordinasyonu sağladığını belirtmektedirler. Yöneticiler örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirebilmek için tüm unsurları harekete geçiren, örgüt içi ve dışı insan ilişkilerini düzenleyen ve geliştiren, onları sevk ve idare eden, onlara rehberlik eden ve onları etkileyen kişilerdir (Yetim, 1996). Spor yöneticilerinin toplum ile sporun sorunlarını tanıma, kültürel ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunma bilincinin kazandırma misyonları vardır (Sunay, 1998). Ayrıca katılımcılar, kulübün finans yapılanmasında yönetici kararlarının bağlayıcı olduğunu düşünmektedirler. Dolayısıyla kulübün başarı ya da başarısızlığında kulüp yöneticilerinin kilit noktası olduğunu savunmuşlardır.

Katılımcılara yöneltilen “Türk Sporundaki Yöneticilerin Eksik ve Problemleri Nelerdir?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Eksik ve Problemleri Yanlar” teması ve bu temaya ait “Bütçe Planlama”, “İletişim Eksikliği”, “Egoizm”, “İtibar Düşüklüğü”, “Alana Özgü Bilgi Eksikliği”, “Liyakatsizlik” ve “Eğitim” alt temaları elde edilmiştir. Futbol hakemleri gözünden kulüp yöneticilerinin en büyük eksiğinin eğitim ve alana özgü bilgi eksikliği olduğu söylenebilir. Diğer alanlarda olduğu gibi spor alanında da başarıya ulaşmak için alana özgü bilgileri doğru bilgi yöneticiliği ile kullanmak gerekmektedir (Bayter, Alaca, 2014). Spor yönetiminde aksiyon alan kişilerin spor yönetimi eğitimi almış olması önemsenmektedir (Skinner ve Gilbert, 2007). Kendi branşına uzak yöneticilerin kulübü sevk ve idarede problem yaşadığı öngörülmektedir. Spor yöneticilerinin kişisel özellikleri ve mesleki yeterlilikleri yönetsel başarılarını ortaya koymada çok önemli faktörlerdir. Bahse konu alanlarda yetişmiş yöneticilerin spor örgütlerinde faaliyet göstermesi sporun gelişmesinde büyük rol oynamaktadır (Güçlü, Yaman ve Yenel, 1996). Ayrıca hakemler, yöneticilerin, kimi zaman kendi çıkarlarını kulübün çıkarlarının önünde tuttuğunu ve bu durumun organizasyon içerisinde haksızlıklara sebep olduğunu vurgulamaktadır. Genel olarak kulüplerde yaşanan bütçe problemleri yöneticilere bağlanmıştır. Nitekim Ögüt ve Şahin (2017), kulüplerde ki bütçe planlama ve finansal problemlerin diğer oluşabilecek tüm sorunların kaynağı olduğunu savunmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen “Spor Kulübü Yöneticilerinin Toplumsal Rolü ve Topluma Katkısı Ne Olmalıdır?” sorusuna yönelik yanıtlar analiz edildiğinde “Toplumsal Rol” teması ve bu temaya ait “Sosyalleşme”, “Liderlik”, “Birleştirme”, “Spora Yönlendirme”, “Toplumsal Kalkınma” ve

“Toplumsal Hizmet” alt temaları elde edilmiştir. Katılımcılar kulüp yöneticilerinin toplumsal olarak sporun gelişmesinde etkin olması gerektiğini savunmuşlardır. Gençlerin spora yönlendirilmesi, sporun alışkanlık hale getirilmesi, kitle sporunun yanında zirve sporunun desteklenmesi, gençlerin sağlıklı alışkanlıklar edinerek kötü alışkanlıklardan uzaklaştırılması konularında yöneticilerin öncü olmaları fikri genel kanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim spor yöneticilerini diğer yöneticilerden ayıran en önemli noktanın toplumu etkilemeleri olduğu vurgulanmaktadır (Chappelet, 2009). Dolayısıyla bu rolleri üstlenen yöneticilerin sosyal, iletişimi kuvvetli, toplumsal farkındalığı yüksek, amaçları doğrultusunda hareket edebilen, liderlik yapabilen kişilerden oluşması gerektiği düşünülmektedir. Sporun etkilerinin kalıcı ve uzun vadeli olduğu düşünüldüğünde; her yaştaki insanı spora sevk edebilmek kapsamlı bir konudur. Bu amacın gerçekleştirilmesinde en önemli ilke ise sporda yönetim konusuna özenle eğilmek olmalıdır (Ünal, 2014). Toplumlar, sporu yaygınlaştırarak, sosyal kalkınmanın bir unsurunu da gerçekleştirmiş olmaktadır (Aydın, 2008).

Literatürde futbol branşına mensup kişilerin spor yöneticilerine yönelik düşünceleri üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur (Sunay ve Çaycı, 2008; Beşler, Tosun ve Mutlu, 2022; Beşler ve Yaşar, 2017). Bu çalışmaların ortak sonuçlarına bakıldığında, yöneticilerin; kendisini geliştiren, spor alanına özgü deneyimlere sahip olan, adaletli, iyi iletişim kurabilen, motive edici ve lider özelliklere sahip olması gerekliliği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak; kulüp yöneticileri, futbol hakemlerinin bakış açısından değerlendirildiğinde, sporun gelişmesi ve yaygınlaşması açısından kilit rolü oynadığı söylenebilir. Kulüp yöneticilerinin branşa özgü bilgilerle donanmış olması, iletişim becerilerinin yüksek olması, gençlere model olabilecek niteliklere sahip olması ve liderlik becerilerinin gelişmiş olması gerektiği katılımcılar tarafından önemsenen konular arasında olduğu tespit edilmiştir. Kulüp yöneticisinin kendi itibarını ve çıkarlarını kulübün çıkarlarının önünde tutmaması gerekliliği ise özellikle tavsiye edilen bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor yöneticilerinin, alanda gerekli bilgi birikimine sahip, yönetsel becerileri doğru şekilde kullanabilen kişilerden oluşmasının, toplumsal spor kavramının gelişmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Görüşlerin derinlemesine incelenmesine olanak sağlayan nitel araştırma desenlerinin, bu konu özelinde farklı çalışma gruplarında gerçekleştirilmesinin Türk sporunun, kulüp yöneticilerinden beklentilerinin açıkça ortaya konulması hususunda alana katkı sağlayacağı savunulmaktadır.

KAYNAKLAR

Aydın, A. D. (2008). Türkiye'de Sporun Topluma Yaygınlaştırılması Sürecinde Yaz Spor Okullarının Rolünün Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 3-11.

- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (13. Baskı). Ankara: Pegem.
- Bayter, M., Alaca, E. (2014). Spor Yöneticiliğinde Bilgi Yönetiminin Önemi. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1781-1791
- Beşler, H. K., Tosun, A., ve Mutlu, İ. (2022). Amatör Futbolcuların Spor Yöneticileri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-140.
- Beşler, H. K., Yaşar, O. M. (2017). Antrenörlerin, futbolcuların ve taraftarların Türkiye'deki futbol kulübü yöneticilerinin kişiliklerine ve mesleki yeterliliğine ilişkin görüşleri. *Türk İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(4), 448-455.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., ve Kılıç, E. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (20. Baskı) Ankara: Pegem
- Chappelet, J. L. (2009). A Glocal Vision for Sport (and Sport Management). *European Sport Management Quarterly*, 4 (4), 483-485.
- Corbin, J., Strauss, A. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (3rd ed.)*. Thousand Oaks: Sage.
- Creswell, J. W. (2003). *A framework for design. Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çumralıgil, B., Görücü, A. (2007) Örgütlenme Yönetim Biçimleriyle Spor, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayını.
- Demirtaş, E., Yıldız, K. (2021). Futbol Hakemlerinin Özyeterlilik Algıları ve Stres Faktörlerinin İş Performanslarına Etkisinin İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (4), 157-169. Doi: 10.33689/spormetre.939240
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçın oğlu (Çev. Ed.). Ankara: Anı.
- Güçlü, N., Yaman, M., ve Yenel, F. (1996). Spor Yöneticilerinin Kişisel Nitelikleri ve Eğitim Durumları. *Amme İdaresi Dergisi*, 29(4), 55-63.
- İnan, M., İnan, S. A., Varol, Y., K., Çolakoğlu F., F., ve Çolakoğlu Tekin. (2018). Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygılarının Beden Eğitimi Dersine Yönelik Sürekli Kaygı Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 12(3), 258-265.
- Kathleen, A. D. (1994). *Sport Management. Successful Private Sector Business Strategies*. Dubuque, Iowa, USA: Brown & Benchmark Publishers.
- Ko, L. M., Henry, I., ve Kao, J. C. H. (2011). The perceived importance of sport management competencies by academics and practitioners in the cultural/industrial context of Taiwan. *Managing Leisure*, 16(4), 302-317.
- Orta, L. (2002). Dünyada ve Türkiye'de futbol hakemliğinin başlangıcı ve gelişimi. *Spor Araştırmaları Dergisi*, 6(16), 79-89.
- Öcal Karaç, Y. (2019). *Algılanan Ebeveyn, Akran ve Antrenör Güdusel İklimlerinin Cinsiyete ve Kaygı Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi*, Spor Bilimleri Alanında Araştırma Makaleleri (içinde). Gece Akademi Yayıncılık. Ankara. 345-354.
- Öğüt, E. E., Şahin, M. Y. (2017). Amatör Spor Kulüplerinin Sorunları: Açıklayıcı Bir Araştırma. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(2), 49-68.
- Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. *Qualitative social work*, 1(3), 261-283.
- Sırgancı, G., Ilgar A. E., ve Cihan, B. B. (2019). Spora Bağlılık Ölçeği 'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 171-182.
- Skinner, J., Gilbert, K. (2007). Sport Management Education: Teaching and Learning for the Future: An Introduction to the Special Issue. *Sport Management Review*. 10(2). 125- 131.
- Sunay, H. (1998). Spor Yöneticilerinin Nitelikleri ve Eğitimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.

- Sunay, H. (2009). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sunay, H., Çaycı, Erkan. (2008). Farklı Futbol Ligi Kategorilerinde Yer Alan Ankara Takımlarının Spor Yöneticisi Niteliklerine İlişkin Görüşleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 45-48
- Tekne, S. (2019). *Yöneticilerin Yönetim Tarzlarının Çalışanların İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılıklarına Etkisi: Buna Yönelik Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, H. (2014). *Spor bilincinin yaygınlaştırılmasında sosyal pazarlamanın toplum tutumuna etkisi*. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 11-22.
- Yetim, A. (1996). Spor yönetiminde liderlik. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 85-94.
- Yetim, A., Şenel, Ö, (2001). Türkiye’de spor yöneticisi yetiştirme faaliyetlerinin görünümü. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 22-30.
- Yetim, A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 61- 72
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, M., Araç Ilgar, E., ve Uslu, S. (2018). Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi, *Turkish Studies*, 13(11), 1711-1727.